

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

11 päivänä helmikuuta 2003 *

Yhdistetyissä asioissa C-187/01 ja C-385/01,

jonka Oberlandesgericht Köln (Saksa) ja Rechtbank van eerste aanleg te Veurne (Belgia) ovat saattaneet EU 35 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen näissä kansallisessa tuomioistuimissa vireillä olevissa rikosoikeudenkäynneissä, jossa vastaajina ovat

Hüseyin Gözütok (C-187/01)

ja

Klaus Brügge (C-385/01),

ennakkoratkaisun tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19 päivänä kesäkuuta 1990 Schengenissä (Luxemburg) tehdyn yleissopimuksen (EYVL 2000 L 239, s. 19) 54 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikielät: saksa ja hollanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J.-P. Puissochet, M. Wathelet, R. Schintgen (esittelevä tuomari) ja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit C. Gulmann, A. La Pergola, P. Jann ja V. Skouris, F. Macken ja N. Colneric, S. von Bahr ja J. N. Cunha Rodrigues,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Gözütok, edustajanaan Rechtsanwalt N. Hack (C-187/01),
- Saksan hallitus, asiamiehenään W.-D. Plessing (C-187/01 ja C-385/01),
- Belgian hallitus, asiamiehenään A. Snoecx (C-385/01),
- Ranskan hallitus, asiamiehinään R. Abraham, G. de Bergues ja C. Isidoro (C-187/01),
- Alankomaiden hallitus, asiamiehenään H. G. Sevenster (C-187/01 ja C-385/01),

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään W. Bogensberger ja C. Ladenburger (C-187/01) ja W. Bogensberger ja R. Troosters (C-385/01),

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Gözütokin, edustajanaan asianajaja N. Hack, Saksan hallituksen, asiamiehenään A. Dittrich, Belgian hallituksen, asiamiehinään A. Snoecx, J. Devadder ja W. Detavernier, Ranskan hallituksen, asiamiehenään R. Abraham, Italian hallituksen, asiamiehenään avvocato dello Stato G. Aiello, Alankomaiden hallituksen, asiamiehenään C. Wissels, ja komission, asiamiehinään W. Bogensberger ja R. Troosters, 9.7.2002 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.9.2002 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- ¹ Oberlandesgericht Köln (C-187/01) on 30.3.2001 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 30.4.2001, ja Rechtbank van eerste aanleg te Veurne (asia C-385/01) 4.5.2001 tekemällään päätöksellä, joka on

saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 8.10.2001, esittänyt Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelle EU 35 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19 päivänä kesäkuuta 1990 Schengenissä tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan tulkinnasta (EYVL 2000, L 239, s. 19; jäljempänä yleissopimus).

- 2 Kysymykset on esitetty Saksassa Gözütokia ja Belgiassa Brüggeä vastaan käytävissä rikosoikeudenkäynneissä, joissa ensin mainittua syytetään Hollannissa ja jälkimmäistä Belgiassa tehdyistä rikoksista, vaikka näitä kahta syytettyä vastaan eräässä toisessa jäsenvaltiossa käydyt oikeudenkäynnit oli päätetty sen jälkeen kun he olivat suorittaneet rahasumman, jonka virallinen syyttäjä oli määrännyt maksettavaksi toimenpiteistä luopumista koskevassa menettelyssä.

Oikeussäännöt

- 3 Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyn pöytäkirjan, joka on liitetty Amsterdamin sopimuksella Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan yhteisön perustamissopimukseen (jäljempänä pöytäkirja), 1 artiklan mukaan 13 Euroopan yhteisön jäsenvaltiota, joiden joukossa ovat Belgian kuningaskunta, Saksan liittotasavalta ja Alankomaiden kuningaskunta, voi toteuttaa tiiviimpää yhteistyötä keskenään Schengenin säännöstön soveltamisalalla, sellaisena kuin se on tässä pöytäkirjassa määritelty.

- 4 Näin määriteltyyn Schengenin säännöstöön kuuluu tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä Schengenissä 14 päivänä kesäkuuta 1985 allekirjoitettu sopimus (EYVL 2000, L 239, s. 13; jäljempänä Schengenin sopimus) ja yleissopimus.

- 5 Schengenin sopimuksen ja sen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen tavoitteena on ”lakkauttaa henkilöliikenteen tarkastukset yhteisillä rajoilla — — ” (yleis-sopimuksen johdanto-osan toinen kohta), koska ”Euroopan yhteisöjen jäsen-valtioiden kansojen yhä läheisemmän liiton on ilmentävä jäsenvaltioiden kaikkien kansalaisten vapautena ylittää sisäiset rajat — — ” (Schengenin sopimuksen johdanto-osan ensimmäinen kohta). Pöytäkirjan johdanto-osan ensimmäisen kohdan mukaan Schengenin säännösten ”tarkoituksena on tehostaa Euroopan yhdentymistä ja erityisesti tehdä mahdolliseksi Euroopan unionin nopeampi kehittyminen vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaksi alueeksi”. EU 2 artiklan ensimmäisen kohdan neljännen luetelmakohdan mukaan yhtenä Euroopan unionin tavoitteena on pitää yllä ja kehittää unionia tällaisena alueena, jossa henkilöiden vapaa liikkuvuus taataan.

- 6 Pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisen kohdan mukaan Amsterdamin sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen Schengenin säännöstöä sovelletaan välittömästi pöytäkirjan 1 artiklassa lueteltuihin kolmeentoista jäsenvaltioon.

- 7 Pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdan toisen kohdan toisen virkkeen mukaisesti tehtiin 20.5.1999 neuvoston päätös 1999/436/EY Euroopan yhteisön perustamissopi-muksen ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen asiaa koskevien määräysten mukaisen oikeusperustan vahvistamisesta kullekin Schengenin säännöstöön kuuluvalla määräyksellä ja päätöksellä (EYVL L 176, s. 17). Tämän päätöksen 2 artiklan ja sen liitteen A mukaisesti neuvosto on vahvistanut yleissopimuksen

54—58 artiklan oikeusperustaksi EU 34 ja EU 31 artiklan, jotka kuuluvat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoon ”Määräykset poliisiyhteistyöstä ja oikeudellisesta yhteistyöstä rikosasioissa”.

- 8 Yleissopimuksen osastossa III ”Poliisi ja turvallisuus” oleva 3 luku ”Ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta” muodostuu sen 54—58 artiklasta, joissa määrätään muun muassa seuraavaa:

”54 artikla

Henkilöä, jota koskevassa asiassa sopimuspuoli on antanut lainvoimaisen tuomion, ei voida syyttää samasta teosta toisen sopimuspuolen toimesta edellyttäen, että tämä henkilö on tuomion saatuaan suorittanut rangaistuksensa tai parhailaan suorittaa sitä taikka että sitä ei voida tuomion antaneen sopimuspuolen lain mukaan enää suorittaa.

55 artikla

1. Sopimuspuoli voi tämän yleissopimuksen ratifioidessaan tai hyväksyessään selittää, että 54 artikla ei sido sitä yhdessä tai useammassa seuraavista tapauksista:

- a) kun toisen maan antaman tuomion pohjana oleva teko on tapahtunut kokonaan tai osittain sen alueella; viimeksi mainitussa tapauksessa tätä poikkeusta ei kuitenkaan sovelleta, jos teko on tapahtunut kokonaan tai osittain sen sopimuspuolen alueella, jossa tuomio on annettu;

- b) kun toisen maan tuomion pohjana oleva teko muodostaa uhan valtion turvallisuudelle tai muille kyseisen sopimuspuolen yhtä olennaisille eduille;
- c) kun tuomion pohjana olevan teon on tehnyt kyseisen sopimuspuolen palveluksessa oleva henkilö virkavelvollisuuksiaan rikkoen.

2. Sopimuspuolen, joka on antanut 1 kappaleen b kohdassa mainittua poikkeusta koskevan selityksen, on nimettävä ne rikosryhmät, joihin tätä poikkeusta voidaan soveltaa.

3. Sopimuspuoli voi milloin tahansa perua tällaisen yhtä tai useampaa 1 kappaleessa mainittua poikkeusta koskevan selityksen.

4. Poikkeuksia, joista on tehty 1 kappaleen mukainen selitys, ei sovelleta, kun kyseinen sopimuspuoli on samojen tekojen kyseessä ollessa pyytänyt toista sopimuspuolta suorittamaan tutkinnan tai suostunut kyseisen henkilön luovutukseen.

58 artikla

Edellä olevat määräykset eivät rajoita sellaisten pitemmälle menevien kansallisten määräysten soveltamista, jotka koskevat ulkomailla tehtyihin oikeudellisiin päätöksiin sovellettavaa [non] bis in idem -periaatetta.”

Kansallisissa oikeudenkäynneissä kyseessä olevat pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-187/01

- 9 Gözütok on Turkin kansalainen ja asunut Alankomaissa useita vuosia. Hän pitää siellä Heerlenin kaupungissa ”Coffee and Teahouse Schorpioen” -nimistä pika-ruokaravintolaa.
- 10 Ravintolassa 12.1.1996 suoritetussa etsinnässä Alankomaiden poliisi löysi ja takavarikoi 1 kg hasista, 1,5 kg marihuanaa, 41 hasissavuketta, ja 11.2.1996 suoritetussa etsinnässä 56 g hasista, 200 g marihuanaa ja 10 hasissavuketta.

- 11 Oikeudenkäynnin asiakirja-aineistosta käy ilmi, että Alankomaissa Gözütokia vastaan näiden 12.1. ja 11.2.1996 suoritettujen etsintöjen perusteella aloitetuista rikosoikeudellisen seuraamuksen määräämismenettelyistä luovuttiin sen jälkeen, kun Gözütok oli hyväksynyt virallisen syyttäjän ehdotuksen toimenpiteistä luopumismenettelyssä ja suorittanut häneltä tässä yhteydessä vaaditut 3 000 NLG:n ja 750 NLG:n suuruiset summat.
- 12 Wetboek van Strafrechtin (Alankomaiden rikoslaki) 74 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Ennen asian käsittelyä tuomioistuimessa, virallinen syyttäjä voi määrätä yhdestä tai useammasta edellytyksestä, joiden täyttyessä rikosoikeudellisen seuraamuksen määrääminen voidaan välttää, ellei kyseessä ole sellainen teko, josta on säädetty yli kuusi vuotta vankeutta ja sakkoa. Jos rikoksesta epäilty täyttää nämä edellytykset, oikeus vaatia rikosoikeudellisen seuraamuksen määräämistä lakkaa.”

- 13 Tällaisia edellytyksiä ovat muun muassa se, että epäilty suorittaa valtiolle rahasumman, joka on suuruudeltaan vähintään 5 NLG ja enintään sen sakon enimmäismäärä, joka voitaisiin määrätä hänen syykseen luettavasta teosta.
- 14 Eräs saksalainen pankki ilmoitti 31.1.1996 Saksan viranomaisille, että Gözütokin pankkitilille oli siirretty huomattavia rahasummia ja pyysi niitä tutkimaan hänen toimiaan.

- 15 Hankittuaan tietoja Gözütokin toimista Alankomaiden viranomaisilta Saksan poliisi pidätti hänet 15.3.1996 Saksassa ja Staatsanwaltschaft Aachen (virallinen syyttäjä) nosti 1.7.1996 häntä vastaan syytteen kahdesta huumeiden myynnistä 12.1.—11.2.1996 välisellä jaksolla, joista toisessa oli kyse huomattavista määristä.
- 16 Amtsgericht Aachen (Saksa) tuomitsi 13.1.1997 Gözütokin puolentoista vuoden mittaiseen ehdolliseen vankeusrangaistukseen.
- 17 Gözütok ja virallinen syyttäjä valittivat tuomiosta Landgericht Aachenin (Saksa), joka määräsi 27.8.1997 luovuttavaksi toimenpiteistä Gözütokia vastaan muun muassa sillä perusteella, että yleissopimuksen 54 artiklan mukaan toimenpiteistä luopuminen, josta Alankomaiden viranomaiset olivat päättäneet, sitoi Saksan poliisi- ja syyttjäviranomaisia. Tämän tuomioistuimen mukaan toimenpiteistä luopuminen perustui virallisen syyttäjän ratkaisuehdotukseen (transactie), eli Alankomaiden oikeuden mukaiseen menettelyyn, joka voidaan rinnastaa yleissopimuksen 54 artiklan saksankielisessä toisinnossa tarkoitettuun lainvoimaiseen tuomioon (rechtskräftige Verurteilung), vaikka tällainen ratkaisu ei olekaan tuomioistuimen tekemä eikä sitä anneta tuomion muodossa.
- 18 Virallinen syyttäjä valitti tästä Landgericht Aachenin määräyksestä Oberlandesgericht Kölniin, joka katsoi, että asian ratkaisu edellyttää yleissopimuksen 54 artiklan tulkintaa, ja lykkäsi asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko Saksan liittotasavallan luovuttava yleissopimuksen 54 artiklan mukaisesti toimenpiteistä asiassa, jossa Alankomaiden oikeuden mukaan syyteoikeus on

lakannut siitä syystä, että samaa tekoa koskeva asia on jo ratkaistu? Onko näin myös silloin, kun syyttäviviranomaisen päätös lopettaa menettely asettamiensa edellytysten täyttymisen seurauksena (Alankomaiden oikeuden mukainen 'transactie'-ratkaisu), mikä muissa sopimuspuolina olevissa valtioissa edellyttäisi tuomioistuimen antamaa ratkaisua, estää asian saattamisen tuomioistuimen käsiteltäväksi Alankomaissa?"

Asia C-385/01

- 19 Brügge on Saksan kansalainen ja asuu Rheinbachissa (Saksa). Belgian virallinen syyttäjä on nostanut syytteen häntä vastaan sairauden tai työkyvyttömyyden aiheuttaneesta pahoinpitelystä 9.10.1997, eli Belgian rikoslain 392 §:n, 398 §:n 1 momentin ja 399 §:n 1 momentin vastaisesta teosta, joka kohdistui Leliaert-nimiseen henkilöön.
- 20 Rechtbank van eerste aanleg te Veurnessa (Veurnen ensimmäinen oikeusaste), jonka rikosasioita käsittelevän kokoonpanon eteen Brügge oli haastettu vastamaan syytteeseen, Leliaert vaati asianomistajana korvausta hänelle aiheutuneesta henkisestä vahingosta 20 000 BEF sekä korkoja tälle summalle 9.10.1997 alkaen.
- 21 Niitä tekoja koskevassa tutkinnassa, joiden vuoksi Brügge oli haastettu Rechtbank van eerste aanleg te Veurneen, Staatsanwaltschaft Bonn (virallinen syyttäjä) teki 22.7.1998 päivätyssä kirjeessä sovintoehdotuksen asian ratkaisemiseksi edellyttäen, että syytetty suorittaa 1 000 DEM suuruisen summan. Brügge suoritti tämän summan 13.8.1998 ja virallinen syyttäjä luopui hänen osaltaan toimenpiteistä.

- 22 Oikeudenkäynnin asiakirja-aineistosta käy ilmi, että ratkaisu tehtiin Strafprozessordnungin (Saksan rikosprosessilaki) 153 a §:n ja 153 §:n 1 momentin toisen virkkeen nojalla. Virallinen syyttäjä voi näiden säännösten nojalla tietyin edellytyksin päättää toimenpiteistä luopumisesta ilman toimivaltaisen tuomioistuimen ratkaisua muun muassa silloin, kun syytetty on suorittanut tietyn rahasumman yleistä etua valvovalle laitokselle tai valtiolle.
- 23 Rechtbank van eerste aanleg te Veurne katsoi, että asian ratkaisu edellytti yleissopimuksen 54 artiklan tulkintaa ja lykkäsi asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [yleissopimuksen] 54 artiklaa sovellettaessa edelleen sallittua, että Belgian virallinen syyttäjä haastaa Saksan kansalaisen belgialaiseen rikosasioita käsittelevään tuomioistuimeen ja vaatii siellä hänen tuomitsemistaan, kun Saksan virallinen syyttäjä on samojen tosiseikkojen perusteella ehdottanut tälle Saksan kansalaiselle sovintoratkaisua, jonka edellytykseksi asetetun summan tämä on suorittanut?”

- 24 Yhteisöjen tuomioistuin päätti työjärjestyksensä 43 artiklan mukaisesti julkis-asiamiestä kuultuaan yhdistää asiat tuomiota varten, koska ne ovat asiasisällöltään samanlaiset.

Ennakkoratkaisukysymykset

- 25 Ennakkoratkaisukysymyksiä esittäneet tuomioistuimet haluavat kysymyksillään, jotka on syytä käsitellä yhdessä, selvittää, sovelletaanko yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettua non bis in idem -periaatetta myös esillä olevassa asiassa kyseessä olevan kaltaisissa toimenpiteistä luopumismenettelyissä.

- 26 Yleissopimuksen 54 artiklan sanamuodon perusteella henkilöä, jolle on yhdessä jäsenvaltiossa jo ”annettu lainvoimainen tuomio”, ei voida syyttää samasta teosta toisessa jäsenvaltiossa.
- 27 Toimenpiteistä luopumismenettely, jollaisesta on kyse esillä olevissa asioissa, on menettely, jossa virallinen syyttäjä voi päättää kansallisen oikeusjärjestyksen mukaisesti luopuvansa toimenpiteistä syytettyä vastaan, tämän täytettyä tietyt edellytykset ja esimerkiksi kun syytetty on suorittanut tietyn rahasumman, jonka virallinen syyttäjä on määrännyt.
- 28 Ensiksi on todettava, että tällaisessa menettelyssä toimenpiteistä luovutaan päätöksellä, jonka tekee viranomainen, joka on osa rikosoikeudellista hallintokoneistoa kyseisessä kansallisessa oikeusjärjestyksessä.
- 29 Toiseksi on todettava, että tällaisessa menettelyssä, jonka oikeusvaikutukset sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan edellyttävät sitä, että syytetty sitoutuu täyttämään tietyt virallisen syyttäjän asettamat edellytykset, määrätään näin seuraamus lainvastaisesta teosta, josta syytettyä syytetään.
- 30 Näin ollen on todettava, että esillä olevissa asioissa kyseessä olevien menettelyjen kaltaisen menettelyn päätyttyä, toimenpiteistä on lopullisesti luovuttu ja on katsottava, että niiden tekojen osalta, joista henkilöä syytetään, on annettu yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettu ”lainvoimainen tuomio”. Lisäksi sen jälkeen kun ne velvoitteet, jotka on määrätty syytetylle, on suoritettu, seuraamus, joka sisältyy toimenpiteistä luopumiseen, on katsottava ”suoritetuksi” tässä artiklassa tarkoitettulla tavalla.

- 31 Se, että tuomioistuin ei missään vaiheessa osallistu tällaiseen menettelyyn ja että menettelyssä tehty päätös ei ole muodoltaan tuomio, ei vaikuta tähän tulkintaan, koska tämän tyyppisillä menettelyllisillä ja muodollisilla seikoilla ei voi olla minkäänlaista vaikutusta menettelyn oikeusvaikutuksiin, jotka on kuvattu tämän tuomion 28 ja 29 kohdassa ja joita on pidettävä riittävinä yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitetun non bis in idem -periaatteen soveltamiseksi, koska nimenomaista tästä poikkeavaa mainintaa ei kyseisessä artiklassa ole.
- 32 Lisäksi on todettava, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevan VI osaston, jonka 34 ja 31 artikla on vahvistettu yleissopimuksen 54—58 artiklan oikeusperustaksi, Schengenin sopimuksen tai yleissopimuksenkaan määräyksissä ei missään edellytetä yleissopimuksen 54 artiklan soveltamiselta jäsenvaltioiden rikosoikeuden yhdenmukaistamista tai edes niiden jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentämistä, jotka koskevat toimenpiteistä luopumismenettelyjä rikosoikeuden alalla.
- 33 Yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettu non bis in idem -periaate, jota sovelletaan toimenpiteistä luopumista koskevassa menettelyssä, johon tuomioistuin ei osallistu ja jossa ei anneta tuomiota, edellyttää kuitenkin välttämättä sitä, että jäsenvaltioiden välillä vallitsee vastavuoroinen luottamus kunkin maan rikosoikeudelliseen järjestelmään ja että kukin jäsenvaltio hyväksyy muiden jäsenvaltioiden voimassa olevien rikosoikeuden sääntöjen soveltamisen, vaikka niiden kansallista oikeutta soveltamalla päädyttäisiinkin toisenlaiseen tulokseen.
- 34 Samoista syistä edellytyksenä yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitetun non bis in idem -periaatteen soveltamiselle toimenpiteistä luopumismenettelyihin, joihin tuomioistuin ei osallistu ja joihin on ryhdytty jossakin toisessa jäsenvaltiossa, ei voi olla se, että ensin mainitun jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä ei myöskään edellytetä tuomioistuimen osallistumista tällaiseen menettelyyn.

- 35 Yleissopimuksen 54 artiklaa on tulkittava näin senkin vuoksi, että vain tällä tavoin voidaan tämän määräyksen tarkoitus ja tavoitteet asettaa menettelyllisten tai puhtaasti muodollisten vaatimusten edelle, kun lisäksi tällaiset vaatimukset vaihtelevat jäsenvaltioittain, ja taata kyseisen periaatteen tehokas soveltaminen.
- 36 Tältä osin on todettava EU 2 artiklan ensimmäisen kohdan neljännen luetelmakohdan mukaisesti, että Amsterdamin sopimuksella Euroopan unioni on asettanut tavoitteekseen pitää yllä ja kehittää unionia vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvana alueena, jossa henkilöiden vapaa liikkuvuus taataan.
- 37 Kuten pöytäkirjan johdanto-osan ensimmäisessä kohdassa todetaan, Schengenin säännöstön, johon yleissopimuksen 54 artikla kuuluu, toteuttamisella Euroopan unionissa pyritään tehostamaan Euroopan yhdentymistä ja erityisesti tehdä mahdolliseksi Euroopan unionin nopeampi kehittyminen vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaksi alueeksi, jonka ylläpitämisen ja kehittämisen unioni on ottanut tavoitteekseen.
- 38 Yleissopimuksen 54 artikla, jonka tarkoituksena on estää se, että henkilöä voitaisiin syyttää samoista teoista useiden eri jäsenvaltioiden alueella, koska hän käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, ei kuitenkaan voi myötävaikuttaa tehokkaasti tämän tavoitteen saavuttamiseen, ellei sitä voida soveltaa päätöksiin, jolla rikosoikeudellisista toimenpiteistä luovutaan lopullisesti yhdessä jäsenvaltiossa, vaikka tällainen päätös tehdäänkin ilman tuomioistuimen osallistumista ja vaikka se ei olekaan muodoltaan tuomio.
- 39 Toisaalta ne kansalliset oikeusjärjestykset, joissa säädetään muutoksenhausta esillä olevissa asioissa kyseessä oleviin toimenpiteistä luopumispäätöksiin, salli-

vat muutoksenhaun vain tietyissä olosuhteissa tai ainoastaan tiettyjen erikseen mainittujen tai määrättyjen rikostyyppien osalta, jotka eivät yleensä ole erityisen vakavia ja joista säädetyt seuraamukset eivät ole erityisen ankaria.

- 40 Jos yleissopimuksen 54 artiklan soveltaminen rajoitettaisiin ainoastaan sellaisiin toimenpiteistä luopumispäätöksiin, jotka on tehnyt tuomioistuin tai jotka ovat muodoltaan tuomioita, tässä määräyksessä tarkoitettua non bis in idem -periaatetta voitaisiin soveltaa ainoastaan sellaisten syytettyjen eduksi, ja helpottamaan ainoastaan heidän vapaata liikkuvuuttaan, jotka ovat syyllistyneet rikoksiin, jotka ovat vakavuutensa tai niistä säädettyjen seuraamusten perusteella sellaisia, ettei niitä voida käsitellä yksinkertaistetuissa rikosoikeudellisissa menettelyissä, kuten toimenpiteistä luopumismenettelyssä, josta pääasioissa on kyse.
- 41 Saksan, Belgian ja Ranskan hallitukset esittävät tätä vastaan kuitenkin, että yleissopimuksen 54 artiklan sanamuoto, mutta myös tämän määräyksen rakenne ja erityisesti sen suhde yleissopimuksen 55 ja 58 artiklaan sekä yleissopimuksen sekä tiettyjen muiden kansainvälisten sopimusten, joilla on samantyyppisiä tavoitteita, sopimuspuolten pyrkimykset estävät sen, että 54 artiklaa tulkittaisiin siten, että sitä voitaisiin soveltaa toimenpiteistä luopumismenettelyihin, joihin mikään tuomioistuin ei osallistu. Belgian hallitus lisää, että 54 artiklan soveltamisen kannalta päätöstä, joka on tehty asiassa Brügge kyseessä olleen menettelyn kaltaisessa menettelyssä, ei voida rinnastaa lainvoimaiseen tuomioon, ellei ensin ole voitu varmistua siitä, että uhrin oikeudet on asianmukaisesti turvattu.
- 42 Yleissopimuksen 54 artiklan sanamuodon osalta todettakoon, että kuten tämän tuomion 26—38 kohdasta käy ilmi, määräyksen tarkoitus ja tavoitteet huomioon ottaen, sanamuodon "[annettu] lainvoimainen tuomio" käyttö ei estä sitä, että määräystä tulkitaan siten, että sitä voidaan soveltaa myös sellaisiin toimenpiteistä

luopumismenettelyihin, joista on kyse esillä olevissa asioissa, ja joihin tuomioistuim ei osallistu.

- 43 Edellyttämättä millään tavoin, että yleissopimuksen 54 artiklaa voitaisiin soveltaa ainoastaan tuomioihin tai sellaisiin toimenpiteistä luopumismenettelyihin, joihin tuomioistuin osallistuu, yleissopimuksen 55 ja 58 artikla ovat täysin yhteensopivia sen tulkinnan kanssa, joka tämän tuomion 26—38 artiklassa on omaksuttu kyseisen määräyksen osalta.

- 44 Yleissopimuksen 55 artikla, siltä osin kuin siinä sallitaan jäsenvaltioiden poiketa non bis in idem -periaatteen soveltamisesta tiettyjen erikseen mainittujen tekojen osalta, joita ulkomaiset tuomiot koskevat, koskee loogisesti välttämättä samoja päätöksiä ja menettelyjä, joilla ja joissa henkilölle voidaan antaa yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettu ”lainvoimainen tuomio”. Tämä johtopäätös on ainoa mahdollinen senkin vuoksi, että yleissopimuksen 54 ja 55 artiklan lähes kaikissa kieliversioissa käytetään samoja käsitteitä näiden päätösten ja menettelyjen kuvaamiseksi.

- 45 Yleissopimuksen 54 artiklan soveltaminen toimenpiteistä luopumismenettelyin, jollaisista on kyse esillä olevissa asioissa, ei millään tavoin estä yleissopimuksen 58 artiklan tehokasta vaikutusta. Tämän artiklan sanamuodon mukaan jäsenvaltiot voivat soveltaa yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettua, mutta myös muita tämän yleissopimuksen non bis in idem -periaatetta koskevia, soveltamisalaltaan laajempia, kansallisia säännöksiä. Yleissopimuksen 58 artikla mahdollistaa sen, että jäsenvaltiot soveltavat periaatetta muihinkin kuin 54 artiklan soveltamisalaan kuuluviin oikeudellisiin päätöksiin, minkä lisäksi siinä tunnustetaan jäsenvaltioille yleisempi oikeus soveltaa kansallisia säännöksiä, jotka antavat periaatteelle laajemman ulottuvuuden tai joissa sen soveltamisedellytykset on määritetty laajemmin, ilman rajoituksia, jotka johtuisivat kyseessä olevien ulkomaisten päätösten luonteesta.

- 46 Sopimuspuolten pyrkimyksistä, sellaisina kuin ne on ilmaistu tietyissä kansallisissa yleissopimuksen tai non bis in idem -periaatteen soveltamisesta Euroopan yhteisöjen jäsenvaltioiden välillä 25 päivänä toukokuuta 1987 tehdyn yleissopimuksen, jonka 1 artiklan määräykset ovat olennaisilta osin samat kuin yleissopimuksen 54 artiklan määräykset, ratifiointia koskevissa valmisteluasiakirjoissa, todettakoon ainoastaan, että valmisteluasiakirjat on laadittu ennen Schengenin säännöstön liittämistä Amsterdamin sopimuksella osaksi Euroopan unionia.
- 47 Lopuksi lausuttakoon vielä Belgian hallituksen väitteestä, jonka mukaan yleissopimuksen 54 artiklan soveltaminen rikosoikeudellisiin sopimusjärjestelyihin saattaisi loukata rikoksen uhrin oikeuksia, että non bis in idem -periaate, sellaisena kuin se on tässä määräyksessä ilmaistu, voi estää vain sen, että henkilö, jolle on yhdessä jäsenvaltiossa annettu lainvoimainen tuomio, ei joudu uusien rikosoikeudellisen seuraamuksen määräämistä koskevien menettelyjen kohteeksi samasta teosta toisessa jäsenvaltiossa. Ne bis in idem -periaate ei estä uhria tai jotakuta muuta syytetyn teosta kärsinyttä henkilöä nostamasta yksityisoikeudellista kannetta korvauksen saamiseksi kärsimästään vahingosta tai jatkamasta tällaisen kanteen ajamista.
- 48 Edellä esitetyn perusteella esitettyihin kysymyksiin on vastattava, että yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettua non bis in idem -periaatetta sovelletaan myös sellaisiin toimenpiteistä luopumismenettelyihin, joista on kyse esillä olevissa asioissa, joissa jäsenvaltion virallinen syyttäjä päättää tässä jäsenvaltiossa aloitetun rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuimen osallistumatta tähän syytetyn täytettyä tietyt edellytykset, ja esimerkiksi kun syytetty on suorittanut tietyn rahasumman, jonka virallinen syyttäjä on määrännyt.

Oikeudenkäyntikulut

- 49 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan, Belgian, Ranskan ja Alankomaiden hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Oberlandesgericht Kölnin ja Rechtbank van eerste aanleg te Veurnen 30.3. ja 4.5.2001 tekemillään päätöksillä esittämät kysymykset seuraavasti:

Tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta

19 päivänä kesäkuuta 1990 Schengenissä tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettua non bis in idem -periaatetta sovelletaan myös sellaisiin toimenpiteistä luopumismenettelyihin, joista on kyse esillä olevissa asioissa, joissa jäsenvaltion virallinen syyttäjä päättää tässä jäsenvaltiossa aloitetun rikosoikeudellisen menettelyn tuomioistuimen osallistumatta tähän syytetyn täytettyä tietyt edellytykset, ja esimerkiksi kun syytetty on suorittanut tietyn rahasumman, jonka virallinen syyttäjä on määrännyt.

Rodríguez Iglesias	Puissochet	Wathelet
Schintgen	Timmermans	Gulmann
La Pergola	Jann	Skouris
Macken	Colneric	von Bahr
Cunha Rodrigues		

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä helmikuuta 2003.

R. Grass

kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias

presidentti